

การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหไฟป่าและหมอกควันในท้องที่

9

57

2557 - 2558

บทคัดย่อ

เรื่อง การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหไฟป่าและหมอกควันในท้องที่ 9

ลักษณะวิชา

ผู้วิจัย

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

1.

2.

9

3.

CSR

นพื้นที่อื่นๆ มาเสริม

การปฏิบัติงานหลังเสร็จสิ้นภารกิจเพื่อวิเคราะห์และใช้เป็นข้อมูลกำหนดแผนการปฏิบัติงานใน

คำนำ

สภาพปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มีสาเหตุมาจากการจุดไฟเผาป่าเพื่อหาของป่า ล่าสัตว์ เผาไร่ แล้วลุกลามเข้าไปในป่า เผาเศษวัสดุการเกษตร เผาวัชพืชริมข้างทาง และการเผาในประเทศเพื่อนบ้านแล้วลมพัดเข้ามาในประเทศไทย ประกอบกับมีความกดอากาศสูงจากประเทศจีนปกคลุมทำให้อากาศไม่สามารถลอยตัวสูงขึ้นได้ นอกจากนั้นสภาพภูมิประเทศของแต่ละจังหวัดทางภาคเหนือมีลักษณะคล้ายแอ่งกระทะ เนื่องจากมีภูเขาล้อมรอบ ทำให้หมอกควันไม่สามารถแพร่กระจายไปแหล่งอื่นได้ สำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้น ได้แก่ ความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า ดิน น้ำ และเกิดมลพิษทางอากาศ ความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การท่องเที่ยวที่ลดลง เที่ยวบินที่ต้องยกเลิก และสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ที่ต้องเจ็บป่วยเป็นโรคทางเดินหายใจ โรคมะเร็ง โรคหัวใจ และหลอดเลือด และโรคตาแดง เป็นต้น ซึ่งทำให้รัฐต้องสูญเสียรายได้เป็นจำนวนมาก ดังนั้น การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เพื่อให้ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประกอบการกำหนดนโยบาย มาตรการ และดำเนินงานแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันต่อไปในอนาคต

(นายรัชฎา สุริยกุล ณ อยุธยา)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
บทที่ 2	5
ทฤษฎีควบคุมไฟฟ้า	5
แนวคิดการกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาไฟฟ้าของประเทศ	7
มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2524	8
3 . . 2524	8
16 . . 2546	11
23 . . 2547	12
13 . . 2550	12
3 . . 2552	13
23 . . 2553	15
8 . . 2556	16
21 . . 2556	17
นโยบายกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมปี 2556	17
	17

()

	19
	19
3	20
	20
	32
	45
4	59
9	
	59
การวิเคราะห์มาตรการที่เกี่ยวข้อง	61
	64
	66
5	71
	71
	75
	76
	80

3 - 1		22
3 - 2	แสดงรายละเอียดพื้นที่ป่าแต่ละจังหวัดของพื้นที่ 9 . . 2547-2556	23
3 - 3	9 พ.ศ. 2553-2557	24
3 - 4	แสดงค่าเฉลี่ยจำนวนครั้งของสาเหตุการเกิดไฟไหม้ป่ารายจังหวัด พื้นที่ 9 . . 2550 - 2557	25
3 - 5	9	26
3 - 6	. . 2553 - 2557	27
3 - 7	วนพื้นที่ป่าอนุรักษ์รายจังหวัด . . 2557	29
3 - 8	. . 2553-2557	30
3 - 9	แสดงรายละเอียดหน่วยงานและพื้นที่ควบคุมดูแลการแก้ไขปัญหาไฟป่า พ.ศ. 2554 - 2557	39
3 - 10		40
3 - 11	แสดงรายละเอียดจำนวนพื้นที่ป่าที่ถูกไหม้ พื้นที่ 9 . . 2550 - 2557 1 - 30	45
3 - 12	(:) พ.ศ. 2553 - 2555	50
3 - 13	(:) พ.ศ. 2556 - 2557	51

()

3 - 14	แสดงมูลค่าความเสียหายของพื้นที่ป่าไม้จากปัญหาไฟป่า(ล้านบาท) ระหว่างปี .. 2553 - 2555	51
3 - 15	() .. 2556 - 2557	52
3 - 16	- 2552 ()	.. 2547 54
3 - 17	()	.. 2547-2552 54

3 - 1	9		21
3 - 2	แสดงขอบเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในเขตพื้นที่ 9		26
3 - 3	9		28
3 - 4			33
3 - 5		พ.ศ. 2546 - 2550	35
3 - 6		. . 2546-2550	35
3 - 7	Hotspot	2 2552	41

บทที่ 1

ปัญหาไฟป่าและหมอกควันในประเทศไทย โดยปกติจะเกิดในช่วงระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน โดยพื้นที่ภาคเหนือมักจะประสบปัญหาดังกล่าวมากกว่าพื้นที่ภาคอื่นๆ โดยเฉพาะในส่วนของพื้นที่ 9

(2557: 1)

	2554	2556	1	30	
ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 9	6,487	16,005	25,225	1,121	2,332
พื้นที่ป่าอนุรักษ์ ป่าสงวนแห่งชาติ และพื้นที่เกษตรกรรม 9	14,168	12,255			2,846
	20,290	4,935	Hotspot	2,443	403
Hotspot	2557	Hotspot	12,228	จุด สติติการดับไฟป่าและพื้นที่เสียหายจากไฟไหม้ป่า ในพื้นที่ 9	

ทั้งประเทศ และมีพื้นที่ป่าที่เสียหายจากไฟป่าประมาณ ร้อยละ 40 จากพื้นที่ชุมชนทางภาคเหนือส่วนใหญ่ มักตั้งอยู่ในที่ราบลุ่มแม่น้ำ ซึ่งมีภูเขา

(Subsidence)

2) การเผาวัชพืช เศษวัสดุ การเกษตรและเตรียมพื้นที่สวน ไร่ นา 3)

ปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันที่เกิดจากการเผาป่า เผาพื้นที่เกษตรกรรมและอื่นๆ (2556

1)	"	. . 2555	(PM10
24	120	(PM 10))	. . 2555
	10		63	
	10			470.8
		. . 2556		
		46	428.0	
9	"	(2557:6)	"	. . 2557
24		1	- 30	2557
			21	2557
				318
	"			

น้ำตาไหล คอแห้ง หายใจติดขัด เหนื่อยงาน และแ

	"			
50		. . 2550		
	3.5			0.25
		10	" (
	, 2556 : 3)			

"ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า ไฟป่า

7,871.45

9
 ไร่ เฉลี่ยมีพื้นที่ถูกไฟไหม้ 17,133
 (, 2556 : 32) 134.86 " 85,665

21 2556 158
 2557

4
 ทัศนวิสัยที่สนามบินเชียงใหม่ต่ำกว่า 1.5

สุขภาพ อนามัยของประชาชนทั่วไป จึงสมควรที่จะมีการศึกษา วิเคราะห์ปัญหา เพื่อหาแนวทางการ

1. 9
- 2.
- 3.

1. 9
 และผลกระทบที่เกิดขึ้น
- 2.
3. 2557 - 2558

9

รวมทั้งวิเคราะห์ผล การดำเนินการแก้ไขปัญหา และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้

1.

9

2.

โดยเฉพาะของภาครัฐ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการลดผลกระทบที่เกิดขึ้น

บทที่ 2

1. ไฟป่า (Forest Fire) หมายถึง ไฟที่เกิดจากสาเหตุใดก็ตาม แล้วลุกลามไปได้ โดยอิสระ ปราศจากการควบคุม ทั้งนี้ ไม่ว่าไฟนั้นจะเกิดขึ้นในป่าธรรมชาติหรือสวนป่า ซึ่งแตกต่างกับไฟที่เผาตามกำหนด (Prescribe Burning) ซึ่งจะมีการควบคุมการลุกลาม ให้อยู่ในขอบเขตที่กำหนดเอาไว้เท่านั้น

2.

3

(Combustion)

องค์ประกอบหนึ่งไฟป่าก็จะไม่เกิดขึ้น หรือไฟป่าที่เกิดขึ้นแล้ว และกำลังลุกลามอยู่ก็จะดับลง

3.

ตั้งแต่ระดับชั้นดิน

!

3

(Ground Fire)

(Surface Fire)

(Crown Fire)

4.

(Forest Fire Behavior)

ของไฟป่า ภายหลังจากการสันดาป ซึ่งจะเป็นไปตามสภาวะแวดล้อมในขณะนั้น โดยแสดงออก

3

(Rate of Spread)

(Fire Intensity)

(Flame Length)

5.

5.1

5.2

5.3 ลักษณะภูมิประเทศ เป็นปัจจัยที่ค่อนข้างคงที่

(Slope)

(Aspect)

6.

6.1

6.2

7.

5

7.1

(Prevention)

ไม่ให้เกิดขึ้น ทำได้โดยแยกองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งออกจากสามเหลี่ยมไฟ ดังนี้

7.1.1

7.1.2

หรือลดปริมาณเชื้อเพลิง และทำแนวกันไฟ เพื่อตัดช่วงความต่อเนื่องของเชื้อเพลิง

7.1.3

แต่สามารถนำหลักการนี้ไปประยุกต์ สำหรับ ผลิตเครื่องมือดับไฟป่าได้ที่เรียกว่า ไม้ดับไฟ

7.2

(Pre - Suppression)

ที่ฤดูไฟป่าจะมาถึง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

7.1.1

7.2.2

7.2.3

7.2.4

7.3 (Detection)

เพื่อให้ทราบว่ามีไฟไหม้ป่าขึ้นที่ใด การตรวจหาไฟมีความสำคัญยิ่ง เพราะยิ่งตรวจหาพบไฟเร็วเท่าใด โอกาสที่จะควบคุมไฟขึ้นไว้ได้ยังมีมากขึ้น เท่านั้น

7.4 (Suppression)

ที่หนักที่
:

7.5 (Evaluation)

การกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาไฟป่าของประเทศไทย ได้เริ่มขึ้นเมื่อประมาณ 4

4

(F.A.O)

1951 " ต้องเตรียมทรัพยากรไว้ให้เพียงพอ สำหรับประชากรโลกที่จะเพิ่มขึ้น

"

.. 2513

.. 2514 .. 2515- .. 2517

. . 2519 กรมป่าไม้จึงได้ตั้งงานควบคุมไฟป่าขึ้นในกองจัด
2523 กรมป่าไม้จัดตั้งหน่วยควบคุมไฟป่าเพื่อปฏิบัติงานในพื้นที่เป็น

24 . . 2524

รัฐบาลเริ่มเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาไฟป่า เริ่มจากงานควบคุมไฟป่า ได้รับการ
. . 2524 24 . . 2524

ป้องกันไฟป่าขึ้น โดยเฉพาะ และให้ดำเนินการเรื่องนี้อย่างจริงจัง

3 . . 2524

3 2524

ที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

I.

1.1 หักกรมป่าไม้จัดตั้งหน่วยงานควบคุมไฟป่าขึ้นโดยเฉพาะ โดยให้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่
วิชาการ และปฏิบัติการ เพื่อแก้ไขปัญหาไฟป่า ทั้งในป่าธรรมชาติและป่าปลูกทั่วประเทศ

1.2 าส่ง ให้จัดตั้งงานควบคุมไฟป่าขึ้นในป่าไม้

1.3

1.4

2.

2.1

2.2

โดยจังหวัด จัดทำโครงการระยะยาว เพื่อฝึกอบรมอาสาสมัครไฟฟ้าขึ้นในท้องถิ่น ให้ทั่วถึงทุกท้องถิ่น

2.3

เกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยเฉพาะ จี

2.4

เจ้าหน้าที่ป่าไม้ในการดับไฟป่า เมื่อได้รับการรู้

2.5 ให้กรมป่าไม้รวบรวมผลการปฏิบัติงาน ตามมาตรการที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อ

24

3

2524

ที่มีปัญหาโดยได้จัดตั้งหน่วยงานภาคสนาม ดังนี้

1.

2.

3.

4.

.. 2528

18

"

"

ให้มีศักยภาพในการครอบคลุมพื้นที่ที่มีปัญหาไฟป่าให้เพิ่มมากขึ้น

1.	.. 2535			
	.. 2536			
2535				
2.	.. 2541	80/2541	25	2541
	82/2541			
3			15	
2.1				
2.2	ระดมบุคลากร เครื่องมือสื่อสาร เสิลคอปเตอร์ รถยนต์ รถดับเพลิง ยานพาหนะ			
2.3				
	.. 2538	(2)		.. 2540
2.4				
2.5				
2.6				
3.	.. 2542	80/2542	14	.. 2542
				3
5				
	และตอนล่าง เนื่องจากมีพื้นที่เสี่ยงต่อไฟฟ้าค่อนข้างมาก และสำนักนายกรัฐมนตรียังได้มีคำสั่ง ที่			
85/2542	6	.. 2542		
		.. 2541	1/2543	2/2543
.. 2543				10

		63
	22	.. 2543 24
"	" :	
4.	.. 2545	.. 2545

ราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 2 .. 2545
 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งงานส่วนหนึ่งออกมาจากกรมป่าไม้

16 .. 2546

		.. 2547
3	16	.. 2546 ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ
	9	
	1.	3
	1.1	
	1.2	
	1.3	
	2.	9
	2.1	
	2.2	
	2.3	

2.4 (. .)

2.5

2.6

()

2.7 การเตรียมความพร้อมดับไฟฟ้า ในพื้นที่ที่มีความสำคัญเป็นพิเศษจำนวน 2

2.8 Website 24

2.9

6 1

23 . . 2547

. . 2548 23

. . 2547

. . 2548

. . 2548 24

1362

13 . . 2550

มติคณะรัฐมนตรีพิจารณาการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนกรณีสถานการณ์หมอกควันในพื้นที่
ภาคเหนือ เมื่อวันที่ 13 . . 2550

(Hotspot) จำนวนมากในพื้นที่ประเทศไทยและประเทศ

1. ระดมกำลังพนักงานดับไฟป่าจากพื้นที่อื่นๆ ที่มีปัญหาการเกิดไฟป่าน้อยไปสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีปัญหาการเกิดไฟป่ามากกว่า โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือ

2.

3

3.

4.

กำจัดวัชพืชโดยวิธีจุดไฟเผา และตั้งทีมเฉพาะกิจระวังไฟในเขตทางหลวงที่รับผิดชอบ

5.

6.

17

7.

. . 2535

3

. . 2552

. . 2552

. . 2552

3

8

1.

1.1

8

ในช่วงวิกฤต ช้างชาวบ้านในพื้นที่เป็นพนักงานดับไฟเพิ่มเติม

1.2

36,000

เฝ้าระวังควบคุมไฟที่เกิดขึ้นในพื้นที่โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสนับสนุนกำลังพล

1.3

1.4

1.5

1.6

1.7

2.

2.1

กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อให้บรรลุมาตรการเพื่อการแก้ไขปัญหา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ และประสานกับประเทศเพื่อนบ้านตามข้อตกลงอาเซียน

2.2

2553

2.3

2.4

.. 2551 - 2554

126/2552

9

.. 2552

แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการไฟฟ้าและหมอกควันแห่งชาติขึ้น

23

.. 2553

.. 2553

23

.. 2553

และสิ่งแวดล้อมเสนอโดยแบ่งเป็นมาตรการเร่งด่วนและมาตรการระยะยาวทั้งภายในและ

1.

1.1 การดำเนินมาตรการภายในประเทศ มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ
พ.ศ. 2553 อย่างเคร่งครัด ขอขยายเวลาการจ้างประชาชนในพื้นที่ไปสิ้นสุดในเดือน

1.2

2.

2.1

2.2

สนับสนุนบุคลากร อุปกรณ์ เครื่องมือ และงบประมาณที่จำเป็นในการติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศ

8 . . 2556

9 . . 2556 8 . . 2556

2P2R	(Recovery)	(Prevention)	(Preparation)	(Response)
------	------------	--------------	---------------	------------

80 (21 . . - 10 . . 56) 9

9 2P2R

1. 1 80

2. 2

3. 3

4. 4

5. 5

6. 6

7. 7 ขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อลดปัญหาหมอกควันข้ามแดน

8. 8

9 (.)

2P2R

21 . . 2556

. . 2556 () 21 . . 2556 ()

Single Command ()

Area Approach

3 (100 9 - 2556)

. . 2556

. . 2556

100

1. (2554)

าที่ที่มุ่งแต่การตอบสนองนโยบาย คิดว่าป่าไม้เป็นของรัฐ จึงเกิดประเด็น

2. (2553)

(top - down)

ภายใต้ชุดความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และแบบตะวันตกที่เชื่อถือเฉพาะผู้เชี่ยวชาญมาใช้ แต่ได้ละเลยถึง

เข้าใจว่า ไฟมีอันตรายต่อระบบนิเวศน์ แม้ว่าเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ จะทราบว่าเป็น

3. (2553)

ราษฎรในพื้นที่ตำบลบ้านโป่ง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ไฟในหมู่บ้าน การมีอุปกรณ์ดับไฟป่าในหมู่บ้าน การได้รับการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่ ส่วนปัจจัยที่

4. (2556)

1. สิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อสถานที่ท่องเที่ยว
เสื่อมโทรมของสถานที่ท่องเที่ยว 2.

3.

4.

5. (2554)

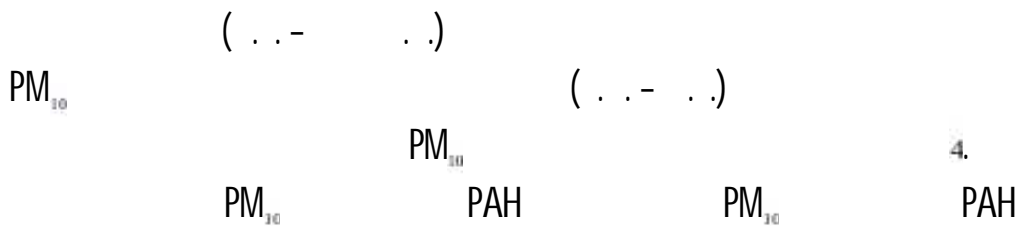
1.

2.

PM₁₀

PAH

3.

9
 1. แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมไฟฟ้าและการแก้ไขปัญหาหมอกควัน ควรเป็นการ

2. แนวทางการจัดการปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนบน
 ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดูแลอย่างเข้มข้น ในพื้นที่ป่าสงวน

ประกอบด้วย ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดไฟป่ามาก หรือเกิดไฟป่าซ้ำซาก ควร
 เครื่องมือควบคุมไฟฟ้าในระดับหมู่บ้าน เพื่อช่วยกันควบคุมไฟฟ้าที่เกิดขึ้น

Area Approach

Single Command

มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในท้องที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนบนหรือไม่

บทที่ 3

สภาพปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน

สาเหตุการเกิดไฟฟ้าและหมอกควัน

พื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย อันประกอบด้วยพื้นที่จังหวัด ได้แก่ จังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน แม่ฮ่องสอน ตาก และพะเยา มักจะประสบกับปัญหาไฟ ฟ้าและหมอกควันอยู่เป็นประจำต่อเนื่องทุกปี โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ซึ่งสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวยังไม่มีความรุนแรงมากนัก ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ยังไม่ได้รับ ผลกระทบโดยตรงแต่อย่างใด แต่สถานการณ์ได้ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น หลังจากปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา ช่วงระยะที่เกิดขึ้นมักจะเกิดในช่วงปลายฤดูหนาวเข้าสู่ฤดูแล้ง ประมาณช่วงเดือนมีนาคม ถึง เมษายนของทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน และลำปาง ต้องประสบกับปัญหาหมอกควันในอากาศที่สูงมากกว่าปกติ สาเหตุมาจากการเผาที่เกิดขึ้นกระจาย ตัวครอบคลุมพื้นที่โดยทั่วไป ซึ่งสามารถจำแนกสาเหตุของการเผาได้ดังนี้

1. การเผาในพื้นที่เกษตรหรือพื้นที่โล่งอื่น

ภาคเหนือตอนบนมีพื้นที่ที่ถือครองเพื่อการเกษตรจำนวนประมาณ 28

27 ของพื้นที่ภาค พื้นที่เกษตรส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรนำฝนและมีพื้นที่เกษตรชลประทาน 5.26 19.2 ของพื้นที่เกษตรทั้งหมดพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของภาคเหนือตอนบน

(2557,28) โดยปกติแล้วการจัดเตรียมพื้นที่เพื่อการเพาะปลูก

วัสดุที่ไม่ต้องการที่เกิดขึ้นในแปลงพื้นที่เพาะปลูกซึ่งนอกจากจะมีความสะดวกรวดเร็วแล้ว ยังประหยัด ค่าใช้จ่ายที่ถือว่าเป็นต้นทุนอย่างหนึ่งของอาชีพทางการเกษตร จากข้อมูลบทความส่งเสริมการเกษตร (2553:1-2)

การเผาในพื้นที่เกษตรกรรมค่อนข้างมาก ซึ่งก็เป็นข้อมูลช่วยสนับสนุนถึงการเผาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

นั้น ข้าวโพดมีส่วนเกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก บทความ

ได้ยืนยันถึงผลการสำรวจปัญหาหมอกควันที่มาจากการเผาป่าในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และ

ขณะเดียวกันพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอ

(2557 : 19) ในการสำรวจสภาพพื้นที่เพื่อประเมินสาเหตุการเผาในพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่
(Hot spot)

มาจากการเผาพื้นที่แปลงข้าวโพดทั้งจากชาวเขาบนพื้นที่สูง และชนพื้นเมืองบนที่ราบ
ของหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจดังกล่าวยังยืนยันว่าพื้นที่อำเภอแม่แจ่มเป็นหุบเขาแห่ง ข้าวโพด
(corn valley) ที่เป็นต้นเหตุของหมอกควันภาคเหนือที่สำคัญอีกจุด

เพื่อเตรียมพื้นที่ปลูกในเดือน พ

ซึ่งหลังฤดูเก็บเกี่ยวจะมีเปลือกข้าวโพดมากกว่า 3-5

3-1

9

(Hot spot) พื้นที่ภาคเหนือตอนบน 9

. . 2553 . . 2557 พบว่าการเผาเกิดขึ้นในพื้นที่เกษตรกรรม เฉลี่ย 1,018 /
. . 2558 พบปริมาณการเผาที่เกิดขึ้นสูงสุด จำนวนทั้งหมด 1,408 156 /

3 - 1

(Hotspot : . . 2553 - 2557)

		()					
		2553	2554	2555	2556	2557	
1		127	46	102	116	104	
2		77	25	92	83	63	
3		151	51	164	94	156	
4		101	28	118	71	86	
5		221	138	175	112	72	
6		228	92	221	93	137	
7		114	33	85	75	74	
8		256	111	173	115	121	
9		133	59	196	104	126	
		1,408	583	1,299	863	939	

:

2. การเผาในพื้นที่ป่า

. . 2516 มีพื้นที่ป่าปกคลุม จำนวนประมาณ 138 43

แต่ผลจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา พื้นที่ป่าไม่ได้มีปริมาณลดลงอย่างต่อเนื่อง ด้วย

:

. . 2556

102

31.57

. . 2528

3 - 2 แสดงรายละเอียดพื้นที่ป่าแต่ละจังหวัดของพื้นที่ 9

. . 2547-2556

	2547		2551		2556	
	เนื้อที่ป่า ()		เนื้อที่ป่า ()		เนื้อที่ป่า ()	
	9,806,693.75	78.04	10,380,924.07	82.61	9,573,349.66	69.49
	6,955,137.50	87.75	7,042,311.14	88.85	6,940,279.00	86.89
	5,375,325	68.62	5,976,039.79	76.29	5,526,700.36	70.81
	1,628,737.50	57.84	1,610,280.21	57.18	1,547,032.63	55.27
	3,188,412.50	43.68	3,277,887.62	44.22	2,987,963.46	41.29
	1,993,250.00	50.34	2,054,496.42	51.89	2,002,110.912,51	51.77
	2,664,781.25	65.21	2,572,261.68	62.94	5,083.574,653,02	62.07
	5,310,800.00	74.07	5,103,551.85	71.18	3,737,789,703.16	61.21
	7,918,612.50	77.22	7,942,381.15	77.46		72.03

:

จากกรณีของปัญหาไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือ
. . 2550 สาเหตุที่สำคัญที่ก่อให้เกิด
ที่เกิดขึ้นจากการเผา ซึ่งเกิดขึ้นโดยทั่วไปในพื้นที่
ทั้งในเขตพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม และเขตพื้นที่ชุมชนที่เป็นพื้นที่อยู่อาศัยและโรงงาน

. . 2553-2557

11,348 /

ชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ยังเป็นไปในลักษณะเช่นเดิม ไม่มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ในช่วง

3 - 3

9

.. 2553-2557

	()					()
	2553	2554	2555	2556	2557	
	2,354	745	2,655	2,223	2,438	2,083
	2,384	755	2,304	2,645	2,382	2,094
	949	355	1,097	817	1,050	853
	364	109	474	321	442	342
	1,587	580	1,543	1,169	803	1,136
	614	183	566	283	412	411
	798	195	625	517	521	531
	3,073	754	2,196	2,010	1,525	1,911
	2,226	781	2,472	1,975	2,472	1,985
	14,349	4,457	13,932	11,960	12,045	11,348

:

3 - 4 แสดงค่าเฉลี่ยจำนวนครั้งของสาเหตุการเกิดไฟไหม้ป่ารายจังหวัด พื้นที่ 9

. . 2550 -

2557

	()							
	174.5	95.9	26.4	21.6	17.2	8.3	17.6	35.6
	680.9	203.4	119.9	193.8	17.6	57.5	77.0	48.0
	181.5	70.6	52.9	32.8	19.8	25.5	4.3	15.9
	14.9	1.1	0.6	3.5	7.8	0.8	1.0	4.0
	8.5	0.4	0.1	-	1.0	-	2.0	-
	4.6	9.0	0.4	0.1	1.3	-	-	0.1
	8.0	6.8	13.6	4.5	1.1	0.3	0.1	0.5
	0.13	37.5	0.6	0.1	0.3	-	0.1	0.3
	80.9	15.3	47.4	21.5	50.0	0.3	10.3	73.8
	20.6	16.8	3.1	5.5	33.0	3.0	1.1	0.8

:

2.1

ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ ประกอบด้วยพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติทั้งหมด จำนวน 257

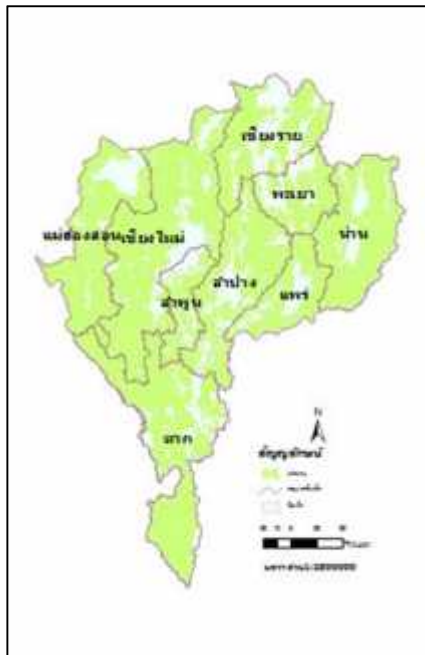
69.9 โดยอยู่ในเขตพื้นที่ของภาคเหนือตอนบน รวมทั้งสิ้นประมาณ 18.9

27.04

, 2556)

(

3 - 2 แสดงขอบเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในเขตพื้นที่ 9

:

3 - 5

9

	() . . 2557		
			(%)
	12,566,912.50	4,503,280.00	35.83
	7,925,787.50	2,719,787.25	34.32
	7,833,725.00	3,242,614.60	41.39
	2,816,175.00	732,219.50	26.00
	7,298,981.30	1,604,963.80	21.99
	3,959,412.50	331,008.00	8.36
	4,086,625.00	1,719,918.00	42.39
	7,170,043.80	1,977,867.50	27.59
	10,254,156.30	2,134,341.40	20.81
	63,911,818.90	18,966,000.05	29.68

:

การเกิดไฟฟ้าในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนนั้น

(2557) :

(Hot Spot) :

.. 2553-2557พบว่าเกิดไฟฟ้าขึ้นเฉลี่ย จำ 6,362.6 / .. 2553

7,897 : .. 2554 : 2,590 :

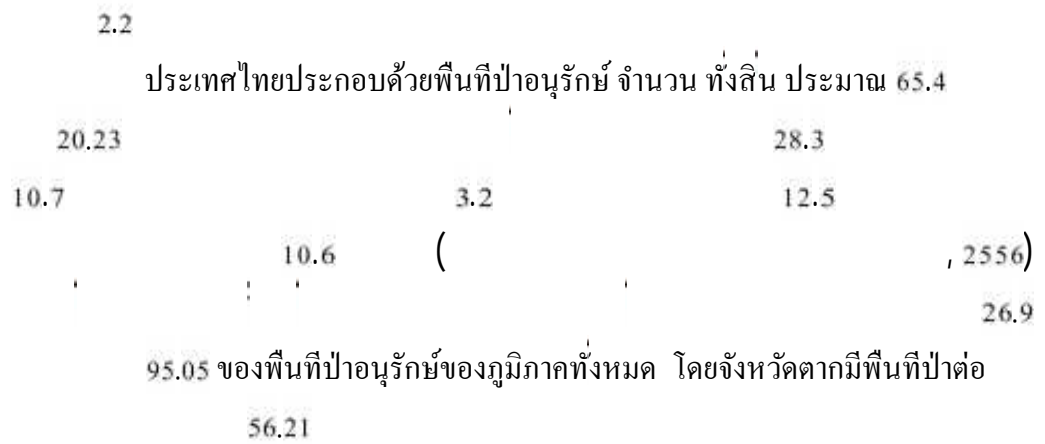
1,292.6 /

3 - 6 .. 2553 -

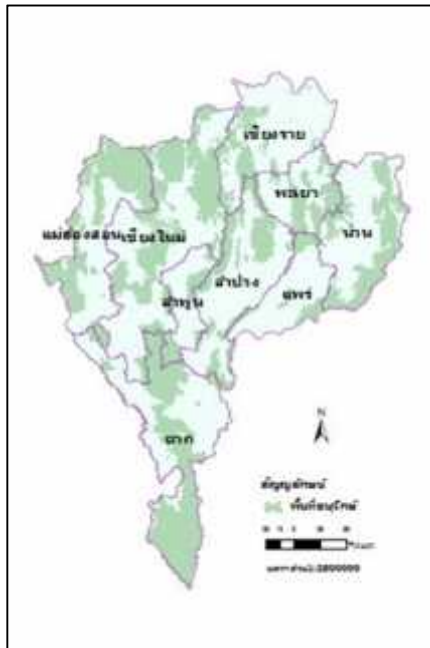
2557

	()					()
	2553	2554	2555	2556	2557	
	1,379	437	1,664	1,411	1,572	1,292.60
	1,107	412	1,114	1,428	1,270	1,066.20
	503	228	582	462	596	474.20
	153	57	205	137	210	152.40
	1,001	334	985	766	475	712.20
	62	15	79	21	41	218.00
	617	146	480	404	400	409.40
	1,930	497	1,448	1,333	891	1,219.80
	1,145	464	1,188	963	1,201	992.20
	7,897	2,590	7,745	6,925	6,656	6,362.60

:

3 - 3 พื้นที่ป่าอนุรักษ์ในเขตพื้นที่ 9

3-7 วนพื้นที่ป่าอนุรักษ์รายจังหวัด . . 2557

	() . . 2557		
			(%)
	12,566,912.50	5,917,033.00	47.08
	7,925,787.50	4,307,119.00	54.34
	7,833,725.00	2,702,150.00	34.49
	2,816,175.00	877,218.00	31.15
	7,298,981.30	1,630,088.00	22.33
	3,959,412.50	1,706,064.00	43.12
	4,086,625.00	892,386.00	21.84
	7,170,043.80	3,172,123.00	44.24
	10,254,156.30	5,763,589.00	56.21
	63,911,818.90	26,967,770.00	42.20

:

สถานการณ์ไฟฟ้า หรือการเผาพื้นที่ป่าในเขตพื้นที่อนุรักษ์ของพื้นที่ภาคเหนือ

(Hot Spot)	(2557)		
	-	. . 2553-2557	
3,967	/	5,044	
2554	1,284		
959.8	/		

	(')					(')
	2553	2554	2555	2556	2557	
	848	262	889	696	762	691.40
	1,200	318	1,098	1,134	1,049	959.80
	295	76	351	261	298	256.20
	110	24	151	113	146	108.80
	365	108	383	291	256	280.60
	324	76	266	169	234	213.80
	67	16	60	38	47	45.60
	887	146	575	562	513	536.60
	948	258	1,115	908	1,145	874.80
	5,044	1,284	4,888	4,172	4,450	3,967.60

:

3.

เป็นที่ทราบกันทั่วไปแล้วว่า ควันจากโรงงานอุตสาหกรรมที่จัดตั้งขึ้นอยู่ทั่วไปนั้น

เกาะ จังหวัดลำปาง ช่วงก่อนการติดตั้งเครื่องมือควบคุมก๊าซดังกล่าว ปรากฏว่าสร้างปัญหามลพิษในพื้นที่อย่างรุนแรง แต่ในปัจจุบันสามารถแก้ไขได้อยู่ในระดับปกติ สนน (2011)

247

(2554)

ขนาดเล็กที่มาจาก การเผาป่าและการเผาในพื้นที่เกษตร ประมาณร้อยละ 50-70

4.

สถานการณ์หมอกควันที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยนั้น นอกจากสาเหตุที่มาจาก การเผาที่เกิดขึ้นในพื้นที่แล้ว มีรายงานหลายชิ้นได้ยืนยันว่า เกิดขึ้นจากหมอกควันที่มาจากพื้นที่ของประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกัน ทวีศักดิ์ ใจคำสับ (2550:2)

หมอกควันที่เกิดขึ้นจากการเผาป่าในแถบประเทศเพื่อนบ้านเป็นจำนวนมาก

(Hotspot)

1,282

8

2550

"

"

ได้กล่าวถึงสถานการณ์หมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือ

4

(Hotspot)

พื้นที่ประเทศ

2557

1 ()

NOAA-18

20

2557

(2554)

171.3

303.9

. . 2550

. . . 2551

ที่ได้กล่าวไว้

1.

2557 ของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 ()

ได้สรุปว่าสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ภาคเหนือตอนบนมีส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดปัญหาหมอกควันในพื้นที่ เนื่องจากสภาพพื้นที่มีลักษณะคล้าย "

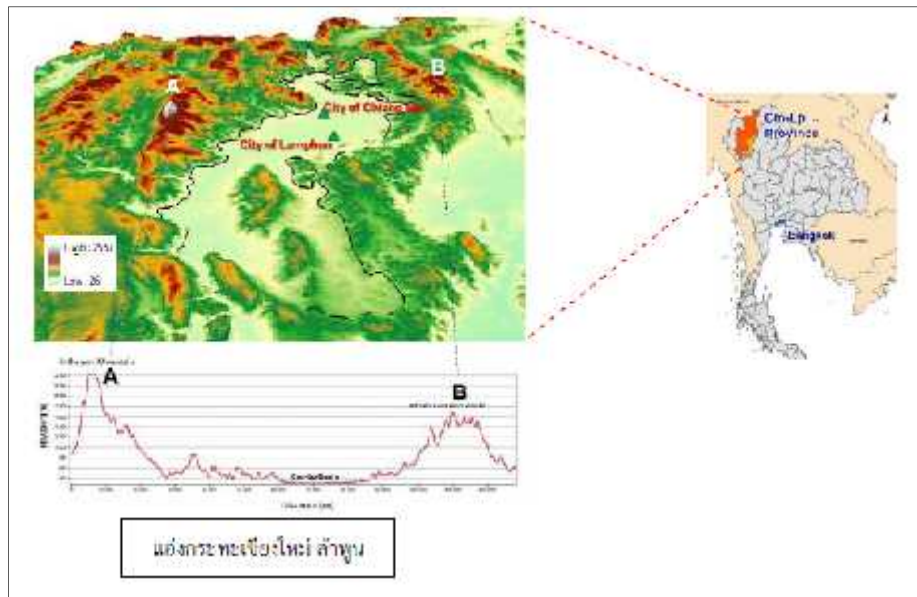
Furansu-8 (2013)

เขตแอ่งที่ราบ เป็นที่ตั้งถิ่นฐานสำคัญของชุมชนทางภาคเหนือจากลักษณะ

จึงมีลักษณะคล้ายแอ่งกระทะ โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ตั้งของจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบขนาดใหญ่ระหว่างเทือกเขา ซึ่งเอื้อต่อการรองรับปริมาณหมอกควันที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 () (2556)

ภูมิประเทศของพื้นที่ภาคเหนือมีลักษณะคล้ายแอ่งกระทะ ซึ่งมีส่วนช่วยสนับสนุนการเกิดปัญหาหมอกควันเพิ่มมากขึ้น

3 - 4

: สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 ()

2.

ได้ก่อให้เกิดฝุ่นละอองและหมอกควันสะสมเพิ่มมากขึ้น

ดำรงชีวิตของผู้คนในพื้นที่แล้ว การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศก็ส่งผลต่อการเกิดปัญหา

เอื้อต่อการติดไฟได้ง่าย เชื้อเพลิงที่ความชื้นน้อยหรือมีความแห้งกรอบมาก

มาก ในกลับกันเชื้อเพลิงที่มีความชื้นมากโอกาสการติดไฟจะมีน้อย และปัจจัยที่สำคัญที่มีส่วนกำหนดคุณสมบัติของเชื้อเพลิงให้มีระดับความชื้นแตกต่างกันออกไปก็ได้แก่ ภูมิอากาศ จากการ

. . 2541 :

(El Nino) :

สภาพภูมิอากาศ ผลกระทบอีกด้านหนึ่งจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศดังกล่าวที่เกิดขึ้น

วันที่เกิดขึ้น ทวีศักดิ์ (2550:2)

2550

(Global

Warming)

เปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม การผันแปรของสภาพภูมิอากาศของโลกและท้องถิ่น อาทิ การเกิด

(El Nino)

2549

2550

0.7-1.1

(National Weather

Service, National Oceanic and Atmospheric Administration (NOAA) USA.)

.. 2550

.. 2550

1-16

2550

"

"

สูงดังกล่าวจึงมีลักษณะกดทับ หรือปิดการลอยตัวของปริมาณหมอกควันที่เกิดขึ้น

1 ()

.. 2557

"

"

(Subsidence Inversion)

(Inversion) ทุกระดับความสูงที่ยกระดับสูงขึ้น อุณหภูมิในระดับนั้นจะลดลง เนื่องจากการรับและคายความร้อนของชั้นบรรยากาศ อากาศร้อนที่เกิดจากการเผาบริเวณที่

)

(Subsidence

Inversion)เป็นปรากฏการณ์ที่ไม่ปกติ จะเกิดในช่วงฤดูแล้งต่อเนื่องจากฤดูหนาว เนื่องจากสภาพ

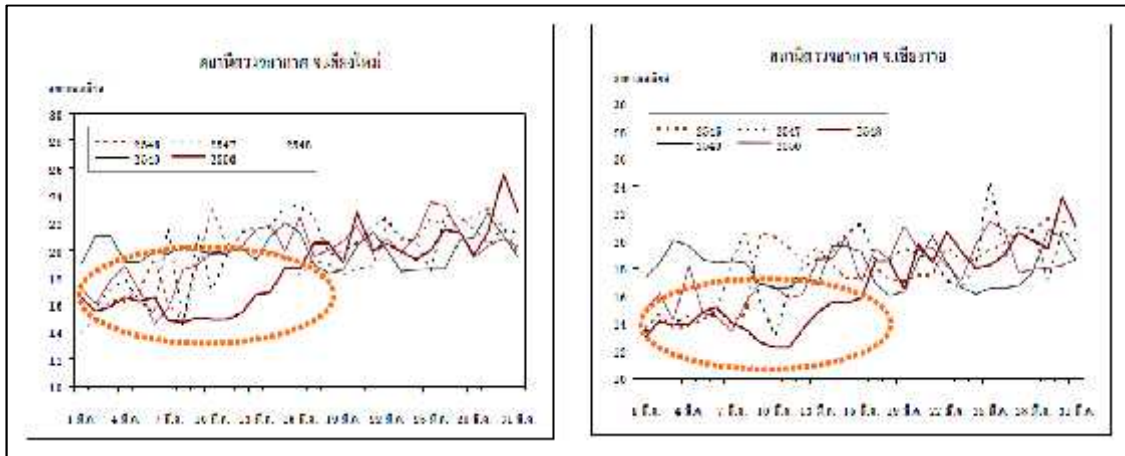
()

(Layer)

กลุ่มควันปกคลุมพื้นที่ จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาทั้งหมด จึงเป็นเครื่องยืนยันถึงการเกิดสถานการณ์

3 - 5

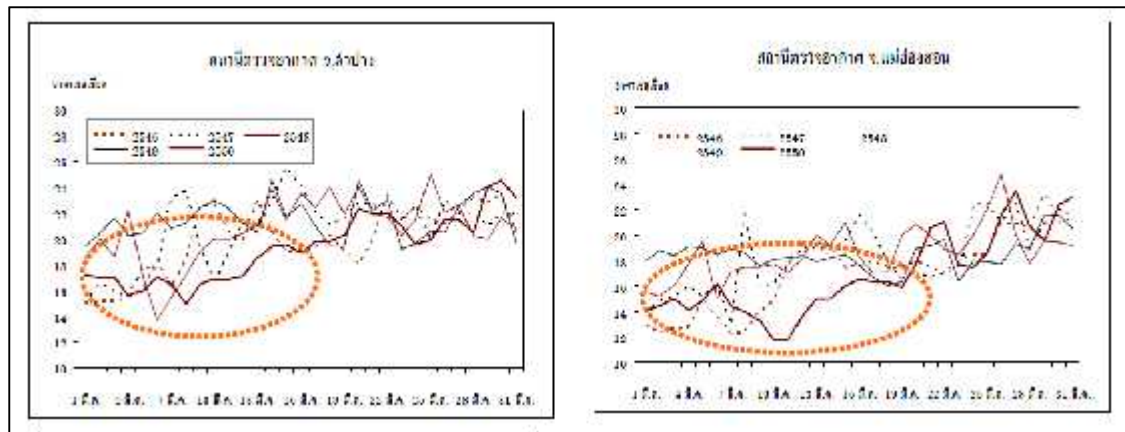
. . 2546 - 2550

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอ้างในทวีศักดิ์ ใจคำสืบ (2550)

3 - 6

. . 2546-2550

(2550)

3.

ประเทศไทยเป็นประเทศที่พึ่งพาการเกษตรมาช้านาน ตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย จวบจน

แล้วถางป่าเพิ่มมากขึ้น ทั้งการจุดไฟเผาป่าเพื่อขยายพื้นที่เพาะปลูก และการจุดไฟเผาทำลายวัชพืช
ในพื้นที่ที่เตรียมการ โดยเฉพาะข้าวโพด ที่มีปริมาณการผลิตจำนวนมากอยู่ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ
ของประเทศ ผลผลิตของข้าวโพดในพื้นที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาหมอกควันของภาคเหนือ จาก

(2553)

4 - 4.5

3

20,000

95

อาหารสัตว์ และใช้เลี้ยงสัตว์ภายในประเทศ ซึ่งมีอัตราการขยายตัวสูงขึ้นเป็นลำดับ ประชาชาติธุรกิจ

(2555)

พื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดมากที่สุด ขณะที่ข้อมูลดาวเทียมสำรวจทรัพยากรตั้งแต่ปี . . 2550 . .

2553 . . 2554 ว่า อำเภอที่มีสัดส่วนพื้นที่เผามากที่สุดเฉลี่ย 40

9

30,000

มก้อย จอมทอง คอยเต่า และไชยปราการการเผาพื้นที่ป่าเพื่อปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีการขยาย
พื้นที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งในภาคเหนือตอนบน พม่า และลาว คาดว่ามีพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

10

และไม่มีที่ดินทำกิน การทำการเกษตรบนพื้นที่สูงจึงเอื้อต่อพืชที่ใช้น้ำน้อยเท่านั้น โดยเฉพาะ
ข้าวโพดที่ให้ผลผลิตดีและทำได้ง่ายที่สุด ใช้เวลาปลูกเพียง 3-4

เพื่อเตรียมพื้นที่ปลูกในฤดูฝนได้

ข้าวโพดที่สูงขึ้นจาก 1 / 7-10 /

100,000

80

ของพื้นที่ปลูกพืชเกษตร และยังมีกรขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเพราะเป็น

ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และเริ่มขยายเข้าไปในพื้นที่ป่าลุ่มน้ำชั้น 1 . . 2553

106,254

. . 2554

106,224

7,243

(contract farming)

. . 2538

(corn valley) ที่เป็ต้นเหตุของหมอกควันภาคเหนือที่สำคัญอีกจุด

ยมพื้นที่ปลูกในเดือน

3-5

จะถูกกำจัดด้วยการเผาทิ้งนอกจากนี้ อำเภอแม่แจ่ม

4.

(2552 : 1)

อดีต ได้แก่ เพื่อเป็นแนวกันไฟเผาวัชพืชเพื่อเตรียมพื้นที่เพาะปลูก เช่น ทำไร่ข้าวโพด การเผาเศษใบ

/ ()
(/)

(200-300 100-300)

เป็นวิธีชุมชนดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่ยากมากที่จะห้ามไม่ให้มีการเผาไหม้เกิดขึ้นเลย

5. การดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาหมอกควันที่เกิดขึ้นในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศ ส่วนใหญ่สาเหตุหลักมาจากการเผาโดยทั่วไปในพื้นที่ ทั้งการเผาในพื้นที่เกษตรและพื้นที่โล่งทั่วไป ตลอดจนการเผาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ป่า ในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆ

5.1

5.1.1 การจัดตั้งหน่วยงานควบคุมไฟป่าขึ้นเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาไฟป่าที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยในช่วงระยะแรกได้จัดตั้งขึ้นในพื้นที่ภาคเหนือเป็นหลัก เน

(2557)

. . 2550-2554

34

มีพื้นที่รับผิดชอบในเขตป่าอนุรักษ์ จำนวน 6,812,500 ไร่ หรือคิดเป็นพื้นที่ร้อยละ 25.26

ป่าอนุรักษ์ทั้งหมดในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ปี . . 2555 มีการจัดตั้งเพิ่มขึ้นเป็น 36

พื้นที่รับผิดชอบ จำนวน 6,875,000 ไร่ หรือคิดเป็นพื้นที่ร้อยละ 25.49 . . 2556-2557

จัดตั้งเพิ่มขึ้นเป็น 38 7,000,000 ไร่ หรือคิดเป็นพื้นที่ร้อยละ

25.96

ซึ่งภาคเหนือตอนบนมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์

26.9 ล้านไร่ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เหลืออีก จำนวน 19.9

3 - 9 แสดงรายละเอียดหน่วยงานและพื้นที่ควบคุมดูแลการแก้ไขปัญหาไฟฟ้า ระหว่างปี
 . . 2554 - 2557

	2554		2555		2556		2557	
		()		()		()		()
	12	2,437,500	12	2,437,500	12	2,437,500	12	2,437,500
	5	875,000	5	875,000	5	875,000	5	875,000
	3	625,000	3	625,000	5	750,000	5	750,000
	3	562,500	3	562,500	3	562,500	3	562,500
	3	750,000	4	750,000	4	750,000	4	750,000
	2	250,000	2	250,000	2	250,000	2	250,000
	2	375,000	2	375,000	2	375,000	2	375,000
	1	250,000	2	312,500	2	312,500	2	312,500
	3	687,500	3	687,500	3	687,500	3	687,500
	34	6,812,500	36	6,875,000	38	7,000,000	38	7,000,000

:

5.1.2

(2557)

37 จังหวัด ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดไฟฟ้า เครื่องข่ายที่จัดตั้งขึ้นมีหน้าที่สำคัญ
 ได้แก่ การลาดตระเวนตรวจหาไฟ และปฏิบัติงานดับไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในพื้นที่
 ซึ่งในพื้นที่ของภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วยเครื่องข่ายดังกล่าว จำนวนทั้งสิ้น 730

257

100

. . 2558

50,000

บาท/เครื่องข่าย เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การจัดซื้อเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟฟ้า

3 - 10

	()		
	257	10,280	
	100	4,000	
	63	2,520	
	53	2,120	
	86	3,440	
	31	1,240	
	38	1,520	
	41	1,640	
	61	2,440	
	730	29,200	

:

5.1.3

(Hotspot)

มาใช้ในการตรวจติดตามสถานการณ์ไฟป่าที่เกิดขึ้นโดยทั่วไป การตรวจติดตามสถานการณ์ไฟป่าและการเผาที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น ใช้ข้อมูลจุดความร้อน (Hotspot)

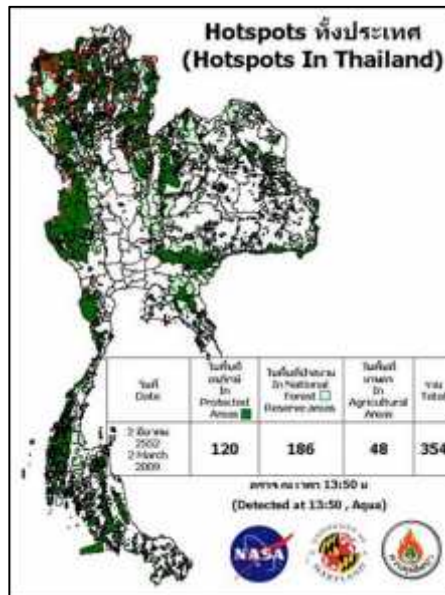
MODIS

Terra

Aqua

48

ห้ประมวลผล ทำให้ทราบตำแหน่งที่เกิดจุดความร้อน หรือพื้นที่ไฟไหม้ ทั้งที่อยู่ในเขตป่าและนอกเขตป่า พร้อมด้วยวันที่ และเวลา และค่าพิกัดตำแหน่งบนแผนที่ ข้อมูลที่ได้นี้

:

5.1.4

/

เป็นมาตรการเฉพาะกิจประจำปีที่กำหนดขึ้นในช่วงระยะเวลาการเกิดสถานการณ์ไฟฟ้า เพื่อแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันที่เกิดขึ้น จากข้อมูลของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

:

. . 2550

. . 2550-2556

. . 2557 เพิ่มแนวทางการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในพื้นที่

:

:

5

:

ที่เกิดขึ้น พร้อมกับหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

/

. . 2557

5.2

กรมป่าไม้(เดิม) มีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด ทั้งพื้นที่

. . . 2545

ดูแลพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และพื้นที่ป่า

2484

ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาไฟป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ กรมป่าไม้ทำหน้าที่ทางด้าน

แผนและขั้นตอนการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี . . . 2542

5.2.1

5.2.2

ประกาศกรมป่าไม้ เรื่อง ห้ามเข้าบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่ป่า

5.2.3

100

5.2.4

กรมป่าไม้ได้จัดทำแนวกันไฟในพื้นที่เสี่ยงต่อการ

5.2.5

300

()
()

ความเข้าใจเกี่ยวกับงานด้านการป้องกันและควบคุมไฟฟ้า รวมทั้งมีการฝึกปฏิบัติการดับไฟฟ้า

5.2.6

;

;

มอกควนในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

5.2.7

;"

"

9

เพื่อเข้าไปทำการแสดงในชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟฟ้า เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ราษฎรในพื้นที่ตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบของไฟฟ้า และห

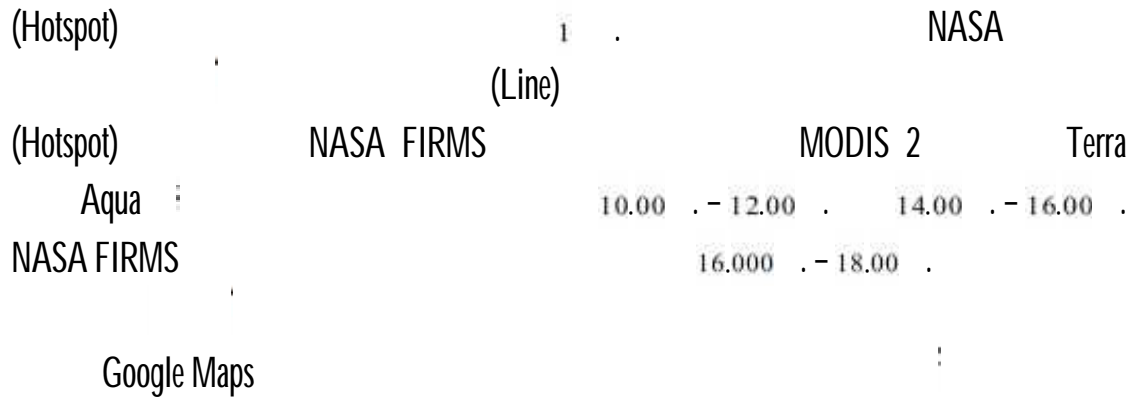
เคลื่อนที่ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชน

5.2.8 การจัดตั้งชุดเฉพาะกิจเคลื่อนที่เร็วควบคุมไฟฟ้า

5.2.9

;

5.2.10

5.2.11

นที่ป่าหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่าในพื้นที่ได้ประสานงานที่เกี่ยวข้อง ให้ช่วยกันสอดส่อง

5.2.12

5.2.13

1.

โดยตรงที่ได้รับในลักษณะปัจจัยสี่ที่มีความเป็นต่อการดำรงชีวิต อันได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย

.. 2550 - 2557

ควั้นรุนแรงเพิ่มมากขึ้น พื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ได้เกิดไฟป่าลุกลามทำลายพื้นที่ป่าเฉพาะในเขตอนุรักษ์ ซึ่งได้แก่พื้นที่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเป็นหลัก

20,825 / จะเป็นการซ้ำเติมปัญหาการบุกรุกทำลายป่าให้รุนแรงเพิ่มมากขึ้น

3 - 11 แสดงรายละเอียดจำนวนพื้นที่ป่าที่ถูกไหม้ พื้นที่ 9

2550 - 2557

1

- 30

	()							
	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557
	12,051.8	9,491.1	8,945.3	11,063.3	2,795.9	6,255.5	14,270.3	9,013.5
	8,736.0	2,400.0	2,468.0	2,072.0	800.0	2,499.2	2,936.5	2,833.5
	1,390.0	1,312.0	1,895.0	1,606.0	669.0	1,421.6	1,949.0	1,693.0
	2,559.0	2,657.0	2,378.0	3,782.0	943.0	1,557.0	1,443.0	1,959.090
	4,151.0	934.0	707.0	942.9	84.5	911.2	666.5	5.0
	2,309.0	598.0	590.0	536.0	165.0	317.0	194.0	327.0
	820.0	559.5	589.0	686.0	227.0	1,470.0	1,010.5	927.0
	1,466.0	709.0	45.0	517.0	8.0	311.0	1,259.5	972.0
	3,000.0	1,432.0	2,176.0	1,894.0	774.0	1,199.0	1,111.0	1,275.0
	36,462.8	20,092.7	19,793	23,099.1	6,466.4	15,941	24,840.3	19,905.0

:

การเกิดไฟฟ้าในพื้นที่ป่าดังกล่าวในลักษณะซ้ำซากติดต่อกันเป็นระยะเวลาเพิ่ม

เนื่องจากการถูกไฟเผาทำลายของต้นไม้ที่เกิดขึ้นในป่า นอกจากจะทำลายพื้นที่ป่า

2.

ความเข้าใจและจะตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหาไฟฟ้า เพื่อจะได้เกิดการตื่นตัว

ความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันป้องกันไฟฟ้าอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภัยพิบัติอันมี

2.1

2.2

ผลมาจากไฟฟ้า จะทำให้อุณหภูมิประกอบอื่นๆ ในป่าได้รับผลกระทบตามไปด้วย และในที่สุด

2.3

ระบายน้ำออกมา ซึ่งเป็นวัฏจักรอย่างหนึ่งของระบบนิเวศของป่าไม้และดิน แต่เมื่อเราต้องเสียความ

อย่างนี้ไปอันเนื่องมาจากไฟฟ้าที่เผาทำลายป่าไม้ที่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร

จึงก่อให้เกิดภาวะฝนแล้งหรือน้ำท่วมหลากในช่วงฤดูฝน ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติ
ของน้ำ น้ำที่ไหลไปตามหน้าดิน โดยไม่มีอะไรขวางกั้น จะชะล้าง

ที่ตาย ซากสัตว์ ฯลฯ ไหลลงแหล่งน้ำ ทำให้บริเวณนั้นตื้นเขิน น้ำเน่า น้ำเสีย และเพิ่มความเป็นกรด

2.4 ผลเสียของไฟฟ้าต่อสัตว์ป่าและสิ่งมีชีวิตเล็ก ๆ ป่าไม้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย
ของสัตว์ป่านานาชนิด รวมทั้งสิ่งมีชีวิตเล็ก ๆ เช่น แมลง กิ้งกือ ใส่

25

เมื่อฝนตกลงมาพื้นที่เหล่านี้จะกลายเป็นทุ่งหญ้า

บกกัน ไฟป่าก็ทำลายผืนป่าที่เคยเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร

2.6 ผลเสียของไฟป่าต่อสถานที่ท่องเที่ยวปัจจุบันการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรม

ทุ่งดอกไม้และสัตว์ป่า เป็นตัวดึงดูดนักท่องเที่ยวเช่นกัน การสูญเสียพื้นที่ท่องเที่ยวเนื่องจาก

2.7

3.

แล้ว การดำรงอยู่ย่อมเกิดผลกระทบตามมาอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นมีอยู่หลายด้าน

(2555)

(Airborn substances)

(Air pollution) หรืออากาศเสีย หมายถึง สภาวะที่มีสิ่งเจือปน

Nigwe.com

Aromatic Hydrocarbons)

(PAH) :

(Polycyclic

10 (. . 2538)

. . 2535

24

0.12

/

120

/

I

0.15

/

. . 2557

1 () :

10

(PM₁₀)

. . 2550 - 2552

8

จำนวนมากทั้งการเผาในที่ป่า การเผาเศษเหลือจากการเกษตรในพื้นที่เกษตร แ

ฝอยและเศษใบไม้กิ่งไม้ในพื้นที่ชุมชน รวมทั้งผลกระทบจากการเผาในพื้นที่ประเทศเพื่อนบ้าน ใน

10 (PM₁₀)

24

120

ในหลายพื้นที่และติดต่อกันเป็นเวลานาน

	24	PM10	.. 2550
383			.. 2552 280
		.. 2553	518.5
(, 2552)	4	
	(2550)		
			2550
10 : PM10)	10	() (Particulate Matter
			120
		PM10	2550
4		383	340

259 ไมครอนค่าตัวเลขปริมาณฝุ่นละอองที่ตรวจวัดได้ในพื้นที่ มีค่าสูงเกินกว่าค่ามาตรฐานที่ได้กำหนดเอาไว้ แสดงถึงปริมาณฝุ่นละอองที่มีมากเกินกว่าที่กำหนด ปริมาณที่สูงขึ้นเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะอันตรายที่

4.
4.1

จากข้อมูลของหลายหน่วยงานพอจะสรุปได้ว่า ปัญหาหมอกควันที่เกิดขึ้นในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศ ซึ่งเริ่มส่งผลกระทบมาตั้งแต่ปี .. 2550

(2557) .. 2550-2557

พื้นที่ป่าท้องถิ่นภาคเหนือตอนบน โดยเฉลี่ย จำนวน 1,134 /
.. ครั้ง/ปี พื้นที่ได้รับความเสียหายเฉลี่ย จำนวน 1,308,737 /
63,626 ครั้ง/ปี ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น ส่งผลกระทบโดยตรงต่อพื้นที่ป่าไม้ ดันไม้

สูญเสียไปกับไฟที่เผาไหม้ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจะเกิดขึ้นตามมา ทั้งด้านการ

9,564.24 /
6,178.65 /

(2557)

. . 2553-2557

นั้น มูลค่าของความเสียหายที่เกิดขึ้นรวมเป็นเงิน ประมาณ 557.53

111.5

3 - 12 แสดงจำนวนพื้นที่ป่าได้รับความเสียหายจากไฟฟ้า (:)

. . 2553 - 2555

	2553		2554		2555	
	-		-		-	
	6,662.75	3,128	1,916.42	805	2,851	1,940
	1,900	200	520	300	1,950	574.25
	56	1,313	77	486	85	1,140.6
	2,500	1,294	722	221	1,094	466
	2	312.75	-	30.25	8	185.5
	406	130	150	15	273	44
	265	297	52	170	364	1,020
	416	92	5	3	206	22
	2,214	2,800	304	510	401	822
	14,421.75	9,566.75	3,746.42	2,540.25	7,232	6,214.35

:

3 - 13

(:)

... 2556 - 2557

	2556		2557	
	-		-	
	9,071.16	4,058.69	9,071.16	4,058.69
	2,446	503	2,446	503
	226	1,345	226	1,345
	976	467	976	467
	13.56	319.25	13.56	319.25
	156	38	156	38
	393	611	393	611
	643	571	643	571
	275	870	275	870
	14,199.72	8,782.94	14,199.72	8,782.94

:

3 - 14

() ...

2553 - 2555

	2553		2554		2555	
	-		-		-	
	41.16	29.9	11.84	7.69	17.62	18.55
	11.73	1.91	3.21	2.87	12.05	5.49
	0.35	12.56	0.48	4.65	0.52	10.91
	15.45	12.38	4.46	2.12	6.76	10.91
	0.012	2.99	-	0.29	0.049	1.77
	2.51	1.24	0.93	0.14	1.69	0.42
	1.64	2.84	0.32	1.63	2.25	9.76
	2.57	0.88	0.030	0.029	1.27	0.21
	13.68	26.78	1.88	4.88	2.48	7.86
	89.102	91.48	23.15	24.299	44.689	65.88

:

3 - 15 แสดงมูลค่าความเสียหายของพื้นที่ป่าไม้จากปัญหาไฟป่า(ล้านบาท) ระหว่างปี . . .
2556-2557

	2556		2557	
	-		-	
	56.05	38.81	29.73	31.50
	15.11	4.81	15.82	3.56
	1.40	1.40	3.48	8.96
	6.03	4.47	3.29	3.77
	0.084	3.05	1.82	2.58
	0.96	0.36	1.21	0.77
	2.43	5.84	2.40	3.84
	3.97	5.46	3.79	2.58
	1.70	8.32	1.82	9.81
	87.734	72.52	63.36	67.37

:

4.2

การท่องเที่ยวถือเป็นภาคธุรกิจสำคัญที่สร้างรายได้หลักให้กับพื้นที่ทาง

ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ พื้นที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในภ

วัฒนธรรมที่เข้มแข็ง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจ หรือ

นักท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี ทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวจากชาวต่างชาติ ภาคธุรกิจการ
ท่องเที่ยวที่แข็งแกร่ง เป็นผลให้พื้นที่ภาคเหนือตอนบนมีรายได้มาจากการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก

. . 2553
39,507.03

16.07

. . 2552
30 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด จังหวัด

14.32

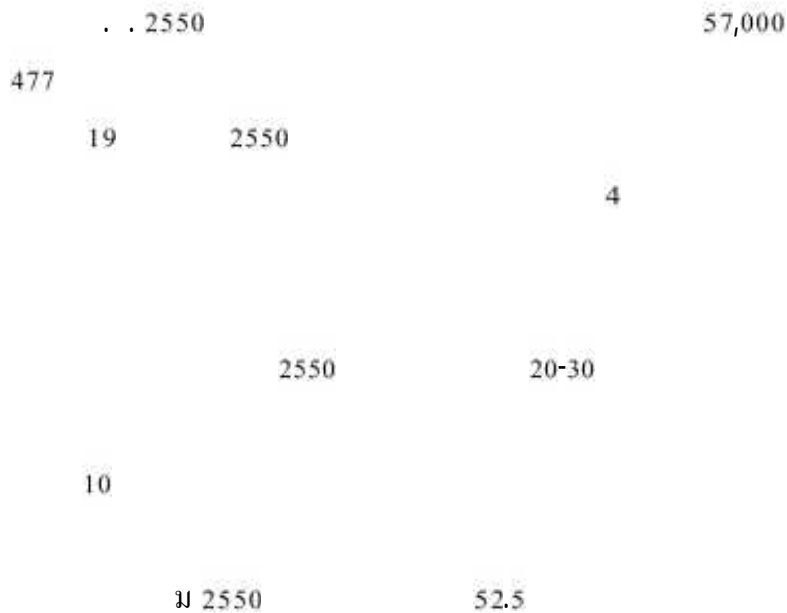
8.09

แต่เนื่องจากภาคธุรกิจท่องเที่ยวมีส่วนเกี่ยวพันกับอีกหลายส่วน ที่สำคัญได้แก่ ที่พักโรงแรม และ
เที่ยวบิน ทั้งหมดนี้มีส่วนช่วยสนับสนุนธุรกิจท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนให้

เนื่องจากภาคธุรกิจท่องเที่ยวเป็นเป็นการเกี่ยวพันกัน ทั้งในส่วนของที่พักโรงแรม ซึ่งเป็นสถานที่
แรมในพื้นที่ท่องเที่ยว และการขนส่งทางอากาศหรือเที่ยวบิน ที่ใช้
สำหรับนำพานักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้ามายังพื้นที่ท่องเที่ยวในภาคเหนือ

4.2.1

พื้นที่ภาคเหนือตอนบนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ โดยเฉพาะความ

นอกจากนี้ ผู้ประกอบการให้ความเห็นว่านักท่องเที่ยวต่างประเทศที่ลดลงมากเป็นชาวญี่ปุ่น โดย

30 (1,2550)

(2556)

.. 2547-2549

.. 2549-2552 จำนวนนักท่องเที่ยวมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วงระยะเวลา

3 - 16

.. 2547 -

2552 ()

	2547	2548	2549	2550	2551	2552
	2.10	2.16	3.54	3.60	3.84	3.10
	1.80	1.84	2.05	1.75	1.47	1.24
	3.90	3.99	5.59	5.35	5.31	4.34

: (2556)

ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวข้อม

.. 2552

.. 2549

39.7

32.6

.. 2552

3 - 17

.. 2547-2552

()

	2547	2548	2549	2550	2551	2552
	20,831.85	12,187.18	19,085.64	20,777.66	22,928.84	19,112.02
	24,235.04	18,933.25	20,699.42	18,116.59	15,206.49	13,493.77
	45,066.89	31,120.43	39,785.06	38,894.25	38,135.33	32,605.79

: ()

.. 2553

14.32

8.09

.. 2550

สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่และเชียงรายต่อสถานการณ์หมอกควันในพื้นที่ปี . .
2555

30

80

พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และเชียงรายที่กำลังเผชิญกับสถานการณ์หมอกควัน หันไปท่องเที่ยวในพื้นที่

30

4.2.2

ปัญหาหมอกควันที่เกิดขึ้นในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน เนื่องจากความปลอดภัยของเครื่องบินที่จะทำ

(Visibility)

ในแนวราบขณะนำเครื่องขึ้นลง ในระยะไม่ต่ำกว่า 2

จนทำให้ทัศนวิสัยของการบินอยู่ในระดับต่ำหรือแย่มากๆ เครื่องบิน
ก็ไม่สามารถจะบินขึ้นลงได้ ถ้าเป็นกรณีลงจอดที่สนามบินไม่ได้ ต้องบินวนรอกจนกว่าสถานการณ์

สาร และเสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเพิ่มขึ้น จากรายงานภาวะเศรษฐกิจการเงิ

2550

หมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ในปี . . 2550

2550	42	226	184
		21.2	

ลำปางไม่มีการยกเลิกเที่ยวบิน แต่มีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวที่ลดลง ทำให้จำนวน

2550

9.6 4

8.7	323,667	295,527	(1, 2550)
-----	---------	---------	------------

4.3

2

4.3.1

ปนเปื้อนอยู่ โดยเกิดจากฝุ่นที่เกิดจากการเผาวัสดุอินทรีย์ เช่น กิ่งไม้ ใบไม้ เชื้อเพลิงในป่า เชื้อเพลิง

งลมพัด เมื่อฝุ่นละอองสะสมเป็นปริมาณมากจะทำให้เกิดการบาดเจ็บของเนื้อเยื่อ

(120

15,000 บาทต่อคนต่อปี ซึ่งสูงกว่าค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยของคนเชียงใหม่ทั่วไป (ประมาณ

5,000

) 3

8

6

1,500

. . 2550

ดเชียงใหม่รายงานว่า เพิ่มขึ้น

14.5

. . 2549

สถานพยาบาลภาครัฐและเอกชนพบว่า ผู้ป่วยโรคถุงลงโป่งพองในพื้นที่จังหวัดพะเยา ลำปาง และ

5-6

4.3.2

9

. . 2545

58.12

1

2

3

4.3.3

บางรายถึงขั้นเป็นอัมพาตเพราะเลือดไม่สามารถไปเลี้ยงที่สมอง และยังส่งผลกับสตรีที่กำลังตั้งครรภ์

4.3.4

บทที่ 4

9

การกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาไฟฟ้าของประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 :

. . 2514

. . 2515 - 2523

. . 2519

. . 2524

. . 2528

18

"ต้องกำหนดแนวทางปฏิบัติงานที่ชัดเจน เกี่ยวกับการ

"

. . 2535

. . 2541 สำนักนายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการระดับไฟฟ้า

3

. . 2542

. . 2543

24

"

"

. . 2547

. . 2548

1362

24

9

. . 2550

รัฐบาลจึงได้มีนโยบายเร่งด่วน เพื่อแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2550 - 2557

ในทุกรูปแบบเพื่อสร้างความเข้าใจกับประชาชน ไม่ให้มีการเผาในช่วงที่กำหนด

ร่วมมือกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเข้มข้น มีการจัดตั้งชุดเฉพาะกิจเคลื่อนที่เร็วเข้าไป

แผนการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และใช้หลักการ 2P2R (Prevention) (Preparation) (Response) (Recovery)

วัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการเผาในพื้นที่ชุมชน พื้นที่ทำการเกษตร และพื้นที่ป่า เสริมสร้างการ

Area Approach

Single Command

9

100

ประชาสัมพันธ์อย่างเต็มที่เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงปัญหาไฟฟ้าที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบ

การวิเคราะห์มาตรการที่เกี่ยวข้อง

ควบคุมไฟฟ้า โดยรวมกลุ่มอาสาสมัครในท้องถิ่น เพื่อช่วยในการป้องกันและดับไฟ

พนักงานของรัฐทุกหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในใกล้บริเวณป่า ซึ่งมีปัญหาไฟฟ้า ให้รู้จักวิธีป้องกันและดับไฟป่า และให้ถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องช่วยเจ้าหน้าที่ป่าไม้ในการดับไฟป่าเมื่อได้รับการร้องขอ ตลอดจน

. . 2546

. . 2547

(. .)

() Website

. . 2550

ในพื้นที่ภาคเหนือ โดยให้ระดมกำลังพนักงานดับไฟจากพื้นที่อื่นๆ ที่มีปัญหาการเกิดไฟน้อย
ไปสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่เกิดปัญหาไฟป่ามากกว่า ให้กองทัพภาคที่ 3

มีหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ระดับอำเภอ ตำบล เพื่อแก้ไขปัญหา โดยพิจารณาใช้งบฉุกเฉินเพื่อป้องกัน

. . 2552

ในที่โล่งและมลพิษหมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือ มีทั้งมาตรการเร่งด่วนและมาตรการระยะยาว โดย

ขนาดเล็ก แล้วรายงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ และประสานกับประเทศเพื่อนบ้าน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับดำเนินการควบคุมและป้องกันการเผาในที่โล่งต่อเนื่องทุกปี

:

สนับสนุนงบประมาณให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับแผนแก้ไขปัญหา

. . 2551 . . 2554

. . 2553

:

และข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมเพื่อติดตามและประเมินพื้นที่ที่มีการเผาในที่โล่ง

. . 2556

9

100

:

9

Area Approach

Single Command

หมอกควันมีความรุนแรงขึ้น จึงได้มีมาตรการที่เฉพาะเจาะจง เพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงจุดมากขึ้น เช่น

⋮

⋮

1.

พื้นที่ป่าอนุรักษ์ประกอบไปด้วย พื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

5

⋮

ปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ในบริเวณพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดไฟป่า เพื่อให้ประชาชนเข้ามา

⋮

บางสถานีดำเนินการในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบ

⋮

จะเห็นได้ว่าในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพื

แต่พื้นที่รับผิดชอบมีมาก ประกอบกับพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงชัน ทำให้มีความยากต่อการ

2.

พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมป่าไม้ และองค์กรปกครอง
(.)

มาดูแลดูแลไฟป่าในพื้นที่รับผิดชอบ ดังนั้น เมื่อเกิดไฟป่าขึ้นกรมป่าไม้ และ อปท. ก็ร่วมกัน

จะเห็นได้ว่าในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เป็นพื้นที่ที่กรมป่าไม้ได้ถ่ายโอนภารกิจ

มีหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้แก่องค์กรปกครอง

แห่งชาติมาสังกัดกรมป่าไม้ ก็จะช่วยควบคุมไฟป่าในพื้นที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่

3. พื้นที่นอกเขตป่าไม้

3.1 พื้นที่เกษตรกรรม มีการเตรียมทำการเกษตรโดยการเผาวัชพืช เศษวัสดุทาง

3.2

จะเห็นได้ว่าในพื้นที่นอกเขตป่า ได้แก่

หนึ่ง แต่การเผาในพื้นที่เกษตรกรรมยังมีปัญหาที่ราษฎรยังไม่ให้ความร่วมมือ เนื่องจากมีความ

(Single Command)

ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลางและในระดับท้องถิ่น

9 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ควรจะมีรายละเอียดประกอบด้วยมาตรการต่างๆ ดังนี้

1.

1.1 ให้เป็นหน่วยงานหลักในการสั่งการบูรณาการหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน

1.2 ให้แต่ละจังหวัดกำหนดช่วงเวลาห้ามเผาเด็ดขาด จำนวนวันที่ห้ามเผาให้ขึ้นอยู่กับ

ให้ความรู้ ความเข้าใจกับชาวบ้าน ในพื้นที่เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกาเผา

1.3 ให้กำชับหน่วยงานที่รับผิดชอบเส้นทางคมนาคมในจังหวัด ให้กำจัด้วัชพืช ใน
ทางหลวง รวมทั้งการดับไฟที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดไฟไหม้ในเขตทางหลวงแล้วลุกลาม
ไปยังพื้นที่ป่าหรือบริเวณใกล้เคียง รวมทั้งห้ามกำจัด้วัชพืชโดยวิธีจุดไฟเผาอย่างเด็ดขาด

2.

2.1

2.2 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกประกาศห้ามมิให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าไปกระทำ
การใดๆ ในพื้นที่ป่าในช่วงเวลาที่กำหนด

3.

3.1

3.2 จัดการฝึกอบรมให้แก่อาสาสมัครป้องกันและควบคุมไฟป่าของชุมชน/หมู่บ้าน

3.3 จัดตั้งชุดเฉพาะกิจดับไฟป่าประจำชุมชน/หมู่บ้าน เพื่อทำการลาดตระเวน

3.4

4.

()

4.1 ให้ อปท. จัดทำกิจกรรม/โครงการด้านการควบคุมไฟป่าบรรจุลงในแผนพัฒนา

4.2 ให้ อปท. จัดสรรงบประมาณประจำปีสนับสนุน โดยประกาศเป็นข้อบัญญัติ

4.3 ให้ อปท. จัดหาอาสาสมัครป้องกันและควบคุมไฟป่า และทำการฝึกอบรมให้แก่

4.4 ให้ อปท. จัดตั้งชุดเฉพาะกิจดับไฟป่า พร้อมจัดหาอุปกรณ์ดับไฟให้พร้อม

4.5 ให้ อปท. ทำการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ

5.

5.1 นวกันไฟในพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟฟ้า

5.2 ส่งเสริมให้นำเศษไม้ใบไม้และเศษวัสดุทางการเกษตรมาทำปุ๋ยหรือทำเชื้อเพลิง

5.3

6.

6.1 ส่งเสริมการทำเกษตรอย่างยั่งยืน เพื่อลดการเผาในพื้นที่เกษตร ถ่ายทอด

6.2 ส่งเสริมให้มีการทำนาแบบขั้นบันไดในพื้นที่สูง แทนการเผาป่าเพื่อทำไร่เลื่อน

6.3

6.4 ให้การสนับสนุนเครื่องมือในการจัดการเศษวัสดุ เช่น รถแทรกเตอร์พร้อม

6.5 ส่งเสริมผลผลิตปลอดการเผา โดยสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกร ผู้ปลูกข้าวโพด
(Good Agricultural Practice : GAP)

(Dealer)

6.6 จัดตารางการเผา โดยจัดทำปฏิทินการเผา เพื่อเป็นมาตรการรองรับสำหรับพื้นที่

7.

7.1 การรณรงค์วันปลอดควันพิษจากไฟฟ้า ซึ่งตรงกับวันที่ 24 กุมภาพันธ์ ของทุกปี

7.2 จัดทำโครงการรณรงค์ไม่เผาป่า เพื่อประชาสัมพันธ์ ปลุกจิตสำนึกให้ประชาชน
ตระหนักถึงอันตรายและผลกระทบจากปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันทุกตำบลหรืออำเภอที่เสี่ยงต่อ

7.3 การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบอื่นๆ ได้แก่ รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่

8.

8.1 (Hotspot)

8.2 การแจ้งเตือน ติดตามผล และการรายงานผลเกี่ยวกับการควบคุมไฟฟ้าผ่านทาง

9.

9.1

:

CSR

9.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนที่มีส่วนได้เสียโดยตรง ในการจัดการเศษ

10.

10.1 จัดชุดลาดตระเวนและตรวจหาไฟ โดยใช้กำลังเจ้าหน้าที่จากสถานีดับไฟ

10.2 จัดชุดลาดตระเวนและตรวจหาไฟ โดยใช้กำลังเจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครอง

10.3 จัดจ้างราษฎรที่เป็นพรานป่าล่าสัตว์ และราษฎร

11. การสนธิกำลังในการควบคุมไฟฟ้า

11.1 เมื่อเกิดไฟฟ้าขึ้น ให้ดำเนินการสนธิกำลังจากหน่วยงานต่างๆ ที่อยู่ในพื้นที่

11.2

หน่วยงานในพื้นที่อื่นๆ มาเสริม

12. ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อลดปัญหาหมอกควันข้ามแดน

12.1 ประสานงาน

!

) ที่จะต้องลดจุดความร้อนในอนุภูมิภาคผู้นำโขงให้เหลือไม่เกิน 75,000 จุด ภายในปี พ.ศ.

2560 50,000 จุด ในปี พ.ศ. 2563 (ปี พ.ศ. 2557 มีจุดความร้อน 90,000)

12.2

!

13. บรรลุเนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมไฟป่าและหมอกควันในหลักสูตรต่างๆ

บทที่ 5

การศึกษาเรื่องปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในท้องถิ่นที่ 9

จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน พะเยา แพร่ น่าน และตาก ซึ่งเป็นปัญหาที่มี

สภาวะอากาศของโลกที่ร้อนขึ้น การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. 9
- 2.
- 3.

1. สภาพปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

นอกจากนั้น สภาพภูมิประเทศของแต่ละจังหวัดทางภาคเหนือมีลักษณะคล้ายแอ่งกระทะ เนื่องจากมี

ดิน น้ำ และเกิดมลพิษทางอากาศ ความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การท่องเที่ยวที่ลดลง

2.

9

ทำงานของทุกภาคส่วน ซึ่งเริ่ม

มีความรุนแรงขึ้น จึงได้มีมาตรการที่เฉพาะเจาะจง เพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงจุดมากขึ้น มีการบริหาร

ข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมเพื่อติดตามการเกิดจุดความร้อนได้เร็วขึ้น ทำให้สามารถนำไปวางแผน

ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการควบคุมไฟป่า โดยกรมป่าไม้มีหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้แก่

เจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอ ประกอบกับกรมป่าไม้ มีหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่า ซึ่งไม่มีอัตรากำลัง

ทำให้กรมป่าไม้ไม่มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่จะไปช่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดับไฟได้

รับผิดชอบ บางสถานีดำเนินการในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้

พื้นที่นอกเขตป่า ได้แก่ พื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่สองข้างทาง หน่วยงานที่

3.

ในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนบนทุกปี และให้มีการกำหนดมาตรการที่สอดคล้องสถานการณ์ในแต่ละ (Single Command)

9 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ควรจะมีรายละเอียดประกอบด้วยมาตรการต่างๆ ดังนี้

1.

น้ำแล้ง และหามาตรการป้องกันไฟไหม้พื้นที่สองข้างทางหลวง รวมทั้งการดับไฟที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดไฟไหม้ในเขตทางหลวงแล้วลุกลามไปยังพื้นที่ป่าหรือบริเวณ

2.

ออกประกาศห้ามมิให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าไปกระทำการใดๆ ในพื้นที่ป่าในช่วงเวลาที่กำหนด

3.

จัดตั้งชุดเฉพาะกิจดับไฟป่า เพื่อทำการลาด

4.

()

/

5.

6. การส่งเสริมเกษตรปลอดการเผา เพื่อลดการเผาในพื้นที่เกษตร ถ่ายทอดความรู้และ

(Good Agricultural Practice : GAP)

7. การประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ จัดทำโครงการรณรงค์ไม่เผาป่า เพื่อประชาสัมพันธ์

8.

(Hotspot)

9.

CSR

10.

รวมทั้งจ้างราษฎรที่เป็นพรานป่าล่าสัตว์ และราษฎรที่เก็บหา

11.

โดยดำเนินการสนธิกำลังจากหน่วยงานต่างๆ ที่อยู่ในพื้นที่ หากเกิดไฟป่ารุนแรง เกินกำลังของ

12.

ภูมิภาคลุ่มน้ำโขงให้เหลือไม่เกิน 35,000 จุด ภายในปี พ.ศ. 2560

13. บรรจุนโยบายเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมไฟป่า

1.

:

2.

:

(After Action Review : AAR)

3.

:

4.

ที่ดำเนินงานในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ไปสังกัดกรมป่าไม้ เพื่อ ดูแลรับผิดชอบในพื้นที่ที่องค์กร

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

การพัฒนาชุมชนและกลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน,วิทยาลัย. “เด็ดดอกไม้สะเทือนถึงดวงดาว
กรณีศึกษา วิถีวิถีหมอกควันภาคเหนือ ทางเลือกเพื่อทางรอด”.(ออนไลน์). เข้าถึงได้
จาก : <http://www.train.cdd.go.th/wepkm/Cdd%20Case%20Study/cdd%20case%20study.pdf>, 2557.

“ ”. (). :
[http:// www.gotoknow.org](http://www.gotoknow.org), 2558.

“ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติฉบับที่ 10 (. 2538)”
(). : http://www.pcd.go.th/info_serv/reg_std_airsnd01.html,
2558.

“ ”. (). : <http://www.senate.go.th/w3c/senate/pictures/sec/11/9215/.../51/005.pdf> , 2558.

“ผลกระทบจากปัญหาหมอกควันที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในจังหวัด
(). : http://www.library.cmu.ac.th/faculty/econ/Exer751409/2556/Exer2556_no44, 2557.

“ ”. ().
: http://www.pcd.go.th/count/airdl.cfm?FileName=Smoke_North.pdf.., 2558.

“ ”. (). : http://elibrary.trf.or.th/project_content.asp?PJID=RDG5130002, 2558.

“ ”. (). : www.suchada.wikispaces.com, 2558.

2557" (). : http://www.reo01.mnre.go.th/download/article/article_2014090118_0922.pdf, 2557.

" (). : http://www.bot.or.th/Thai/EconomicConditions/Thai/North/ArticleAndResearch/DocLib_Article/255003@HazePollution.pdf, 2557.

_____ : _____, 2554.

_____. 2553.

" (. 2557-2560)".
(). : <http://www.osmnorthn1.moi.go.th/new/adminsk/filedetailweb/MjAxMzEyMDUwNTM2NTY=d.pdf>, 2558.

" (). : <http://thaiecoalert.org/th/pollution/36>, 2557.

" IQNewsAlert." ... 10 ".
(). : www.iqnewsclip.com/iQNewsAlertWebSite_Clipping/broker.aspx?, 2558.

" : <https://web.ku.ac.th/schoolnet/snet6/envi2/anuruk/anurn.htm>, 2557.

_____ .
ส่วนควบคุมไฟฟ้า สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟฟ้า. หน้า 6. 2557.

_____ :
ส่วนจัดการไฟฟ้าและภัยธรรมชาติ สำนักป้องกันและปราบปราม. 2539.

“ (). :
www.tuhpp.net/?p=6668, 2558.

“ . ”.
(). : http://www.prcmu.cmu.ac.th/scoop_detail.php?sco_ sub_id=347, 2558.

“ / ” [] : http://www.tisc.feu.ac.th/content.aspx?file_upload_id =2062 27, 2558.

“ ” (). :
http://resource.thaihealth.or.th/library/hot/12450, 2557.

“ ” (). : www.nigwe.com/index.php?option=com_ content&view, 2558.

“ ” (). : http://www.tpa.or.th/writer/read_this_book_ topic.php? bookID=2102&read=true&count=true#sthash.FmsvX4ej.dpuf, 2558.

“ ” (). : http://www.aeromet.tmd.go.th /met/story/show_33.htm, 2558.

“ ” (). : http://www.kjn.ac.th/ pittaya/22-28-39/html/page%202.html, 2557.

_____, 2554.

_____, 2543.

“
”.(). : http://www.oae.go.th/ewt_news.php?nid=16653&filename=index,2557.

“
”.().
: <http://www.pr.agritech.doe.go.th/article/2553/article%2010%20atchara.doc,2557>.

(
สิงแควค้อ) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2553.

_____. 2556.

. 2556.

_____. 2554-2557.

. 2557.

“
”.
สถานการณ์ไฟป่าและหมอกควัน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557”.().

: <http://www.dnp.go.th/forestfire/ประจำปีงบประมาณ2557.pdf>, 2557.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นายรัชฎา สุริยกุล ณ อยุธยา

วัน เดือน ปีเกิด 16 ธันวาคม 2505

การศึกษาปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วนศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประวัติการทำงาน 19 มี.ค. 2550

โดยย่อ 24 . . 2551

11 . . 2552

5 . . 2553

9 . . 2554

7 . . 2556

17 พ.ค. 2556

11 . . 2557

ตำแหน่งปัจจุบัน

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เรื่อง การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในพื้นที่ 9

ผู้วิจัย หลักสูตร . รุ่นที่ 57

ตำแหน่ง

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

9

ปิดกัน ไม่ให้อากาศผสมผสานกันในแนวตั้ง ซึ่งเป็น

10

ในหลายพื้นที่ มีแนวโน้มความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน สภาวะหมอก

ปัญหารุนแรงได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง และแม่ฮ่องสอน เนื่องจากทัศนวิสัยต่ำ ทำให้การสัญจรบน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในพื้นที่ 9
- 2.
- 3.

ขอบเขตของการวิจัย

1. 9
- 2.
3. 2557 - 2558

วิธีดำเนินการวิจัย

9

ผลการวิจัย

I.

นอกจากนั้น สภาพภูมิประเทศของแต่ละจังหวัดทางภาคเหนือมีลักษณะคล้ายแอ่งกระทะ เนื่องจากมี

ดิน น้ำ และเกิดมลพิษทางอากาศ ความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การท่องเที่ยว
ที่ต้องยกเลิก และ สุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ที่ต้องเจ็บป่วยเป็นโรค

2.

การวิเคราะห์การดำเนินการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในท้องที่ 9 จังหวัด

:

ซึ่งเริ่มแรกมีมาตรการที่ค่อนข้างกว้าง แต่เมื่อสถานการณ์ไฟฟ้าและหมอกควัน มีความรุนแรงขึ้น จึงได้มีมาตรการที่เฉพาะเจาะจง เพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงจุดมากขึ้น มีการบริหาร

:

:

:

ข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมเพื่อติดตามการเกิดจุดความร้อนได้เร็วขึ้น ทำให้สามารถนำไปวางแผนในการ

:

ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการควบคุมไฟฟ้า โดยกรมป่าไม้มีหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้แก่

:

เจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอ ประกอบกับกรมป่าไม้ มีหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟฟ้า ซึ่งไม่มีอัตรากำลัง

ทำให้กรมป่าไม้ไม่มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่จะไปช่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดับไฟได้

:

รับผิดชอบ บางสถานีดำเนินการในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้

พื้นที่นอกเขตป่า ได้แก่ พื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่สองข้างทาง หน่วยงานที่

:

เผาในพื้นที่เกษตรกรรมยังมีปัญหาที่ราษฎรยังไม่ให้ความร่วมมือ เนื่องจากมีความจำเป็นจะต้องเผา

:

3.

9

(Single Command)

9

1.

ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดไฟไหม้ในเขตทางหลวงแล้วลุกลามไปยังพื้นที่ป่าหรือบริเวณ

2.

ลักลอบเผา จนเป็นเหตุไฟลุกลามไปยังพื้นที่อื่น หรือลุกลามเข้าไปในเขตป่า

ออกประกาศห้ามมิให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าไปกระทำการใดๆ ในพื้นที่ป่าในช่วงเวลาที่กำหนด

3.

4.

()

/

5.

6.

ลอบ เพื่อปลูกข้าวไร่ ให้การสนับสนุนทางวิชาการ ให้การสนับสนุนเครื่องมือ

(Good Agricultural Practice : GAP)

7.

8.

(Hotspot)

9.

CSR

10.

รวมทั้งจ้างราษฎรที่เป็นพรานป่าล่าสัตว์ และราษฎรที่เก็บหา

11.

ดำเนินการสนธิกำลังจากหน่วยงานต่างๆ ที่อยู่ในพื้นที่ หากเกิดไฟป่ารุนแรง เกินกำลังของ

12.

35,000

.. 2560

13. บรรจุนโยบายเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมไฟป่าและหมอกควันในหลักสูตรต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในท้องถิ่น

!

2.

(After Action Review : AAR)

3. ควรมีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันแห่งชาติ ศูนย์

4.

ที่ดำเนินงานในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ไปสังกัดกรมป่าไม้ เพื่อ ดูแลรับผิดชอบในพื้นที่ที่องค์กร